

Emne: Danmarks optagelse i NATO i 1949

Analysér årsagerne til Danmarks optagelse i NATO i 1949, idet du inddrager kilden ”Hans Hedtoft siger ja til Atlantpagten” (d. 23. marts 1949).

Årsagerne til Danmarks NATO-medlemskab

Jeg vil i det efterfølgende analysere årsagerne til Danmarks optagelse i NATO. Analysen sker på baggrund af statsminister Hans Hedtofts (S) tale til folketinget d. 23. marts 1949, som jeg har lavet en kildekritisk analyse af.

Efter anden verdenskrig var den klassiske danske fjende Tyskland ikke længere en trussel. Anden Verdenskrig havde skabt en ny bipolar¹ verdensorden med de to ideologiske fjender, USA og Sovjetunionen².

Danske politikere og diplomater følte sig især truet af Sovjetunionen. Den kommunistiske revolution i Tjekkoslaviet støttet af Sovjetunionen i 1948 (den såkaldte påskekrise) samt Berlinerkrisen i 1948-49 havde skabt en frygt for en ekspansiv Sovjetisk udenrigspolitik. Danske politikere følte sig særligt sårbare, da der fortsat var mange våben efter den danske modstandskamp³. I tråd med den traditionelle danske neutralitetspolitik søgte den danske statsminister Hans Hedtoft at oprette Det Nordiske Neutralitetsforbund, NNF. Nordmændene følte sig dog særligt sårbare overfor sovjetisk intervention og ønskede dermed officielt NATO-medlemskab. Efter det endelige forhandlingssammenbrud, skulle den danske regering vælge mellem isoleret neutralitet eller alliancemedlemskab. Regeringen så ingen anden mulighed end NATO-medlemskab, hvilket blev støttet af Venstre og Konservative. Den politiske modstand kom fra Danmarks Kommunistiske Parti, Radikale Venstre og hovedparten af Retsforbundet. Til at understøtte ovenstående pointer, vil jeg nu analysere kilden ”Hans Hedtoft siger ja til Atlantpagten”.

”Hans Hedtoft siger ja til Atlantpagten”

Afsenderen Hans Hedtoft udtrykker en positiv holdning til indtrædelse i Atlantpagten: *”(...) vor tiltræden af Atlanterhavspagten er i dag for regeringen den eneste forsvarlige mulighed (...)”*. Dette citat udtrykker en klar tendens til fordel for dansk deltagelse i Atlantpagten. Hedtoft mener, at et eventuelt ”nej” til Atlantpagten vil medføre *”(...) et magt og militærpolitisk tomrum (...)”*, hvilket

---

¹ Bipolar: to modsatrettede poler – i det her tilfælde USA mod Sovjetunionen

² Pedersen , 2007: s. 21.

³ Pedersen , 2007: s. 29.

vil medføre øget usikkerhed. Hedtoft tilkendegiver, at han har ændret synspunkt, da han året forinden gik ind for neutralitetspolitik ("Vi skal overhovedet ikke placere os i nogen blok"). Hedtoft begrundede dette holdningsskifte med to pointer. For det første er en skandinavisk alliance ikke længere mulig. Hedtoft refererer her til forhandlingssammenbruddet ved etableringen af Det Nordiske Neutralitetsforbund, NNF. For det andet truer den sovjetiske ekspansionspolitik og ensretningsprocessen i Østeuropa. Her refererer Hedtoft specifikt til magtovertagelsen i Tjekkoslaviet: "*Kuppet i Tjekkoslaviet i 1948 blev højdepunktet i ensretningsprocessen i Østeuropa.*". Hedtofts tale er et skriftligt levn, hvis formål er at overtale folketinget om at stemme ja til Atlantpagten. Kilden kan derfor bruges til at belyse regeringens holdning til Atlantpagten og dermed årsagerne bag Danmarks optagelse i NATO.

Atlantpagten

I april 1949 underskrev Belgien, Canada, Danmark, Frankrig, Holland, Island, Luxemburg, Norge, Portugal, Storbritannien og USA Atlantpagten og dannede dermed "North Atlantic Treaty Organization", NATO⁴. Pagtens vigtigste element er artikel 5, den såkaldte musketér-ed. Her betragtes et angreb på ét medlemsland som et angreb på hele NATO's alliance. Således dannede man en militær overbygning på den eksisterende vestlige alliance, hvis formål var at afskrække Sovjet fra yderligere ekspansion. Med Atlantpagten blev USA's militære førerposition anerkendt, mens USA sikrede de vestlige NATO-medlemslande.⁵

---

⁴ Pedersen, 2007: s. 18

⁵ Pedersen, 2007: s. 18.